

FŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI ÉS MUNKAÜGYI IRÓDÁSÁG KÖZIGAZGATÁSI ÜGYSZÁK		924
FŐLAJSTROMSZÁM		
KEZDŐPÁTON:		
Postán/Ügyfélszolgálaton/Személyesen/E-mailen/Aranyéletrát/Kezbesítéssel		
Érkezett:	2020 FEBR 26.	
PÉLDÁNY:	3 ABiv panasz	
MELLÉKLET:	3 KF	KÖZTÜK: 1 meg
FŐLAJSTROMSZÁM	30793/16	
KEZDŐPÁTON:		

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott Dr. Soós Andrea Klára ügyvéd (Soós Andrea Klára Ügyvédi Iroda, [redacted]) a K/1 sz. csatolt meghatalmazással, a Dr. **Kenyeres István Tibor** főigazgató mint törvényes képviselő által képviselt (meghatalmazás K/1 sz. alatt csatolva) **Budapest Főváros Levéltára** (székhelye: 1139 Teve u. 3-5) **felperes** által a **Nemzeti Adatvédelmi Hatóság** (1122 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 22/C.) mint **alperes** ellen **közigazgatási határozat felülvizsgálata által indított perben a Kúria Kfv. III.37911/2017/18 sz. ügyben hozott sz. ítélete** (a továbbiakban: **Kúriai Ítélet**) (K/2 sz. alatt csatolva) vonatkozásában a **Fővárosi Törvényszék 13.K.32793/2016/15** (a továbbiakban: **Elsőfokú Ítélet**) (K/3 sz. alatt csatolva), amelyet a felperes képviselője részére postai úton, 2020. január 6. napján került kézbesítésre. A felperes alapító okiratát, kincstári törzskönyvét és aláírásmintáját K/4 sorszám alatt csatoljuk.

Jelen kérelmünkkel

Alkotmányjogi panasz

élünk, az Alkotmánybíróságról szóló **2011. évi CLI törvény** (a továbbiakban: **Abtv.**) **27. §-a** alapján.

I. Eljárási szabályok

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/00584-0/2020
Érkezett:	2020 MARCH 13.
Értékesítő:	1
Melléklet:	9 db
Kezelőiroda:	[Signature]

A **Kúria ítéletét** postai kézbesítés útján **2020. január 6.** napján vette kézhez a felperes ügyben eljáró jogi képviselője.

A „Kúriai Ítélet” olyan Alaptörvény-ellenes bírói döntés, amely Alaptörvény-ellenes módon fejezte be a bírósági eljárásunkat, ezáltal az alábbiakban kifejtettek szerint, az Alaptörvényben biztosított jogainkat is közvetlenül sérti. Érintettségünk tekintetében nyilatkozunk, hogy a Budapest Főváros Levéltára (Kérelmező) mint felperes személye azonos az „Elsőfokú ítélet” és a „Kúriai Ítélet” címzettjének személyével továbbá, hogy a „Kúriai Ítélet” Alaptörvényben biztosított jogainkat – és minden magyar állampolgár Alaptörvényben biztosított jogát – sérti a lentebb kifejtett módon. A Kúriai Ítélet továbbá azt is lehetlenné teszi, hogy felperes teljesítse azt a jogi kötelezettségét, amellyel a jogalkotó felruházta, és amellyel a kutatás szabadságához fűződő jogot kívánta jogszabályi kötelezettségek megteremtésével biztosítani.

A jelen **panaszunkat** az **Abtv.** továbbá az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló **1001/2013. (II. 27.) AB. Tü. határozat rendelkezéseinek megfelelően**, a törvényes határidőn belül, jogi képviselőnk útján tesszük meg.

Álláspontunk szerint a „Kúriai Ítélet” a felperes Alaptörvényben szereplő jogait sérti több szempontból az alábbiakban kifejtett felsorolás szerint.

II. A tényállás

II/1 A Kúriai Ítélet alapjául szolgáló (hatályon kívül helyezett) közigazgatási döntés

Felperes közlevéltár, amelynek feladatait jogszabály határozza meg és tevékenységével (többek között) a tudományos kutatás szabadság jogának érvényesülését biztosítja. Tevékenysége nem korlátlan, a kutathatóságot, a kiadható adatok körét törvények szabályozzák (hivatkozások részletesen a III. pontban).

A Nemzeti Adatvédelmi Hatóság eljárást indított felperes ellen bűnügyi személyes adat jogellenes kiadására hivatkozással, eltiltotta erre vonatkozó gyakorlatától és bírságot szabott ki. A határozat száma: NAIH/2016/2504/H, amelyet **K/5 sorszám** alatt csatolunk. A határozat lényegében azt állapította meg, hogy felperes, amikor egy kutató kikért meghatározott időszakra vonatkozó bűnügyi ítéleteket, jogszabályi kötelezettségét teljesítve (hivatkozást lásd a III. pontban) jogellenesen járt el, amikor anonimizálva kiadta azokat. A hatóság – indokolása szerint – figyelembe vette, hogy a kutatás szabadsága nem korlátozhatatlan alaptörvényben biztosított jog, ugyanakkor elismerte, hogy a jogalkotó a Levéltári törvény (Ltv.) (hivatkozást lásd lentebb a III. pontban) szabályai között rögzítette a garanciákat.

„A levéltári anyagok kutathatóságára vonatkozó alkotmányos korlátok megjelennek az Ltv. rendelkezései között is. Az Ltv. 1. § c) pontja értelmében az Ltv. megalkotásának egyik célja, hogy a levéltári anyag használata során a közérdekű adatok megismerését és a tudományos kutatás szabadságát garantáló alkotmányos alapjogok érvényesítése a személyes adatokhoz fűződő alkotmányos alapjogok védelmével együtt valósuljon meg. Az Ltv. 24. §-a az alkotmányos követelményekkel összhangban fokozott védelemben részesíti a személyes adatot tartalmazó levéltári anyagot, és szigorú feltételeket állapít meg az ilyen levéltári anyagban folytatható kutatás esetére.”

Ugyanakkor fenti megállapítása ellenére a Hatóság – álláspontunk szerint hatáskör hiányában – a levéltári törvény vonatkozó rendelkezésének helytelen jogértelmezésébe kezdett (ami önmagában is a jogbiztonság veszélyeztetése). Alkotmányjogi tárgyú érvelésében a 34/1994. (VI. 24.) AB határozat rendelkezéseire hivatkozott, mely szerint:

„a tudományos élet szabadsága az államra azt a kötelezettséget rója, hogy az alkotmányosan indokolt kényszerítő korlátok – különösen a személyes adatok oltalmazása (...)”

Megjegyezzük, bár levéltári anyagok kutathatóságához kapcsolódik a hatóság által idézett Alkotmánybírósági határozat, jelen esetben nem releváns, mert megállapítása szerint:

„Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a közgyűjteményekben folytatható kutatások egyes kérdéseiről szóló 118/1989. (XI. 22.) MT rendelet alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.”

A hatóság által idézett alkotmánybírósági határozat érvelése így nem kapcsolható a jelen ügönhöz. Álláspontunk szerint ugyanakkor, ahogyan ezt később ki is fejtettük az eljárások során, a Kérelmező épp a hatóság által hivatkozott 34/1994. (VI. 24.) AB határozat rendelkezéseinek is megfelelő gyakorlatot folytatott, hiszen eljárása során a jogalkotó által megkövetelt garanciákat tartotta be, megfelelő módon. Nem tartozik jelen alkotmányjogi panaszunkhoz, de említést érdemel, hogy eljárása során az Elsőfokú Bíróság által hatályon kívül helyezett hatósági döntésben számtalan eljárási hiba is volt. A hatóság azt is elismerte, hogy az alkotmányos jogok konfliktusát épp a Kérelmező oldja fel saját „engedélyével”:

„a közlevéltárban folytatható kutatás alapvetően közlevéltár „engedélye”, az általa meghatározott eljárásrend alapján történik. A közlevéltár „engedélyezési jogköre” elsősorban azt a célt szolgálja, hogy a közlevéltár a kutatói kérelem kézhezvételét követően eldöntse: a kutatni kívánt levéltári anyagot az Ltv. mely rendelkezése alapján bocsáthatja a kutató rendelkezésére, illetőleg, hogy nem áll-e fenn olyan, az Ltv.-ben meghatározott körülmény, amelynek alapján a közlevéltárnak a kérelem teljesítését meg kell tagadnia. A közlevéltárak ugyanis a személyes adatokat tartalmazó dokumentumok őrzése és kezelése során az Infotv. 3. § 9. pontja szerinti adatkezelőnek minősülnek, és a közlevéltárak felelőssége az Ltv. által megfogalmazott, adatvédelmi tárgyú garanciák érvényre juttatása. A közlevéltárak tevékenységük során az Infotv. 3. § 10. pontjába tartozó több adatkezelési műveletet is végrehajtanak, így például betekintést biztosítanak a személyes adatokat tartalmazó levéltári anyagba, amely az Infotv. 3. § 11. pontja szerinti adattovábbításnak minősül (hozzáférés biztosítása). A közlevéltáraknak tehát figyelemmel kell lenni arra, hogy az adatkezelésük megfeleljen az adatvédelmi tárgyú törvényi rendelkezéseknek is.”

A határozat rendelkező részében a hatóság az alábbiakat állapította meg:

„A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) a Fővárosi Bíróság által [REDACTED] hozott ítéletével (a továbbiakban: 1962-es ítélet) összefüggő adatkezelések miatt NAIH/2016/2504/H. számon indult adatvédelmi hatósági eljárásban megállapítja, hogy a **Budapest Főváros Levéltára** (a továbbiakban: Levéltár, 1139 Budapest, Teve utca 5.) **jogellenesen hozzáférést biztosított harmadik személy számára az 1962-es ítélethez.**
A Hatóság továbbá kötelezi a Levéltarat az általa végzett jogellenes adatkezelés miatt **3 000 000 Ft, azaz hárommillió forint adatvédelmi bírság** megfizetésére.”

II/2 A rendelkezésemre álló jogorvoslati út igénybevétele, továbbá az Alaptörvény rendelkezéseit sértő Kúriai Ítélet előzményei

A fenti határozat ellen Kérelmező mint felperes a törvényben biztosított határidőn belül a Fővárosi Törvényszék Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságához fordult. Ítéletében az Elsőfokú Bíróság helyt adott felperes kereseti kérelmének, és kasszációs jogával élve új eljárásra utasítás nélkül hatályon kívül helyezte az alperes határozatát.

Az Elsőfokú Bíróság részletesen megállapította a tényállást, és az alábbi következtetésre jutott a határozat hatályon kívül helyezésekor: a levéltári anyag kutatható anonimizálás útján, az anonimizálás módja a Kérelmező hatáskörébe tartozik. Megjegyezzük, Kérelmező úgy felel meg a lentebb hivatkozott jogszabályi rendelkezéseknek, hogy szakképzett levéltárosok végzik esetről-esetre az anonimizálást, kitakarva minden adatot, amely esetleg személyes adatnak minősülhet. Az anonimizálás ugyanakkor minden kutatási esetben más és más, attól függően, milyen szempontok alapján végzi a szakképzett levéltáros, ami függ a kérést benyújtó személyétől és a kérés tárgyától. (Pl. egy adott peranyagban az érintett megismerheti a rá vonatkozó adatokat, de más személyes adatait esetleg nem, azokat szakszerűen anonimizálni kell. Ugyanabban a perben másik érintett megismerheti szintén a saját adatait, de esetleg nem ismerheti meg a másik személy adatait, mindkét fél a másik fél vonatkozásában viszont már csak anonimizálva juthat hozzá az iratokhoz.)

Megjegyezni kívánjuk, hogy a Hatóság álláspontja alapján a kutatás ebben az esetben sem volna lehetséges, hisz feltehető, hogy az egyik érintett perbeli személy ismeri-ismerte a másikat, s bár lehetséges, hogy a kérésre nem kerül feltüntetésre az a személy, akivel a levéltári anyag tartalma összekapcsolható, az irat a NAIH és a Kúria okfejtése alapján mégsem volna anonimizálható, ugyanakkor álláspontunk szerint az Ltv. 24. § (2) a) bekezdése az ilyen mérlegelést nem teszi lehetővé. Az anonimizálás módja kizárólag a kérelmező szakképzett levéltárosainak kompetenciája és elmaradása lehetetlenné teszi a kutató számára a kutatást, amit a jogszabály biztosít.

A határozat ellen az alperes jogorvoslati kérelmet nyújtott be, amelyhez a Kérelmező is csatlakozott, mert alperes jogorvoslati kérelme nem terjedt ki az eredeti közigazgatási határozat hatályon kívül helyezésére, és – bár végkövetkeztetésével igen –, de az Elsőfokú Ítélet indokolásával nem teljes mértékben értett egyet.

II/3 A Kúria döntése

Többek között a jelen ügyben nem releváns és éppen ezért nem részletezett alperesi eljárási hibák (tényállás feltáratlansága, az anonimizált ítélet megtekintésnek elmulasztása) miatt a Kúriai Ítélet a közigazgatási határozatra is kiterjedően helyezte hatályon kívül az Elsőfokú Ítéletet, és új eljárásra utasította a Hatóságot. Új eljárásra kötelezésében instrukciókat adott a hatóságnak, azonban e kötelezések nem oldják fel a személyes adatok védelméhez fűződő jog és a tudományos kutatás szabadságának biztosítása közötti ellentmondásokat, mivel e tekintetben a Kúriai Ítélet véglegesnek tekintendő, hiszen e kérdésben a hatóságnak már nem kell és nem is lehet a Kúria döntését megváltoztató módon állást foglalnia. Mielőtt részletesen elemeznénk a Kúriai Ítéletet, összefoglaló jelleggel kiemeljük, hogy a Kúria álláspontja szerint – leegyszerűsítve a megállapítást – nem lehet a jogszabályok rendelkezéseit betartva teljesíteni a kutató kérését, ha a kutatása olyan fázisra szűkül, hogy már – betartva a levéltári törvény lentebb részletezett korlátait – olyan levéltári iratok megismerése válik szükségessé számára a kutatás folytatásához amelyek más, a kutató által más forrásból ismert vagy ismerhető információkkal összepárosítva elvezetnek egy természetes személyig.

Ha a kúriai határozat logikáját követjük, a kutatás szabadsága teljesen ellehetetlenül, és e jog Kérelmező általi biztosítása elenyészik, mert (i) Kérelmezőnek nincs tudomása arról, hogy milyen egyéb információk állnak a kutató rendelkezésére; (ii) sok kutatás csak egy ügykörre vagy akár egyetlen egy természetes személyre vonatkozóan hozott bírósági ítéletek és dokumentumok kutatásával valósítható meg. A Kúria szerint ugyanakkor:

„alperes ugyanis a perbeli esetben a 'Kérőlap adattartalma alapján' állapította azt meg, hogy az Ltv. 24.§ (2) bekezdés a) pontja alapján a felperesnek az anonimizált irat konkrét kiadását meg kellett volna tagadnia ... míg nem zárta ki annak lehetőségét, hogy más kutató kérelme esetén az ítéletet lehetett volna úgy anonimizálni, hogy azon kérelem esetén már ne lehessen személyes adat jogellenes továbbításáról beszélni”

A fenti idézet nyilvánvalóan sérti a kutatás szabadságát, hiszen olyan értelmezéshez vezet, hogy ugyanazt a kutatási anyagot egyes kutatók kutathatják, mások nem, míg ennek a korlátozásnak az eldöntése a Kérelmező kötelezettsége. Másképp fogalmazva: Kérelmező nem tud érvényt szerezni az Alaptörvény rendelkezéseinek, és a kutatás szabadságához való jog, közvetlenül a Kérelmezőt érintően sérül, és közvetlenül sérti a Kérelmező jogait és kötelezettségeit.

A Kúriai Ítélet [13 pont] szerint anonimizáltan sem (Ltv. 24. § (2) bek. a) pontja) kutatható a még élő személyek bünyügyi személyes adatát tartalmazó büntető ítélet, abban az esetben, ha a kutató az ítéletet az elítélt nevének és a bűncselekmény évének feltüntetésével kéri ki.

A Kúriai Ítélet [26 pont] alapján amennyiben felmerül annak észszerű lehetősége, hogy az adatkérőlapon (helyesen kérőlapon) feltüntetett személlyel a levéltári anyag tartalma összekapcsolható, akkor az anonimizált másolatban történő kutatás nem engedélyezhető.

Azonban, ha a kutató csupán az ügyszámot és az évet jelöli meg a kérőlapon, akkor is joggal feltételezhető, hogy azt az ügyben lévő személy, személyek vagy azok egy részének

ismeretében teszi, mert önmagában egy ügyszám semmitmondó, semmilyen kutatás indukálására nem alkalmas.

Ha a Kérelmező ebben az esetben a kutatást nem engedélyezi, a kutatás szabadságának alkotmányos elvét korlátozza, amennyiben viszont anonimizáltan kiadja az iratot az ügyszám alapján, úgy szinte bizonyos, hogy az adott esetben még élő személy bűnügyi személyes adata a kutató tudomására jut. A Kúria ítéletének végrehajtása ebben a tekintetben lehetetlen.

III.

Az Alaptörvény vonatkozó rendelkezései és egyéb releváns jogszabályok

X. cikk (1) bekezdés

X. cikk

(1) Magyarország biztosítja a tudományos kutatás és művészeti alkotás szabadságát, továbbá – a lehető legmagasabb szintű tudás megszerzése érdekében – a tanulás, valamint törvényben meghatározott keretek között a tanítás szabadságát¹.

Az Alkotmánybíróság

24. cikk (2) bekezdés

d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját.²

A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik³. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

¹ Kiemelés tőlünk

² Kiemelés tőlünk

³ Kiemelés tőlünk

9. Az alkotmányjogi panasz

26. § (1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán

a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és

b) **jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva**⁴.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően, az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha

a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és

b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

Az Ltv.⁵ rendelkezései

Az Ltv. 1. § c) pontja szerint „e törvény célja annak biztosítása, hogy a levéltári anyag használata során a közérdekű adatok megismerését és a tudományos kutatás szabadságát garantáló alkotmányos alapjogok érvényesítése a személyiséghez és a személyes adatokhoz fűződő alkotmányos alapjogok védelmével együtt valósuljon meg.”

Az Ltv. 3. § m) pontja értelmében közlevéltár „a nem selejtezhető köziratokkal kapcsolatos levéltári feladatokat – ideértve a tudományos és igazgatási feladatokat is – végző, közfeladatot ellátó szerv által fenntartott levéltár.”

Az Ltv. 3. § o) pontja alapján levéltári kutatás „a levéltári anyag tanulmányozása, abból adatok kigyűjtése tudományos vagy más cél érdekében.”

Az Ltv. 13. § c) és d) pontja kimondja, hogy „a közlevéltár feladatkörében (...)

c) az átvett és a gyűjtött levéltári anyagot nyilvántartja, szakszerűen kezeli, biztonságosan megőrzi, és az őrizetében lévő levéltári anyagot – annak szükség szerinti átselejtezésével, rendezésével, valamint a tudományos igényű áttekintést biztosító segédletek készítése és közzététele útján – feldolgozza, s az anyag használatát lehetővé teszi;

d) az őrizetében lévő levéltári anyagról hiteles másolatot vagy tartalmi kivonatot ad ki (...)

Az Ltv. 18. § (2) bekezdése szerint „a Budapest Főváros Önkormányzata által fenntartott levéltár területi általános levéltárként Budapest Főváros Önkormányzata közvetlen felügyelete és irányítása alatt működik. Illetékességi körébe tartozik a fenntartó önkormányzat, Budapest közigazgatási területén működő helyi önkormányzatok és nemzetiségi önkormányzatok testületeinek, hivatalainak és intézményeinek, ezek jogelődeinek levéltári anyaga, továbbá a központi államigazgatási szervek, a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a büntetés-végrehajtási szervezet területi szerveinek Budapest közigazgatási területén keletkezett

⁴ Kiemelés tőlünk

⁵ 1995. évi LXVI. Törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről

levéltári anyaga, és minden olyan, Budapest területén keletkezett levéltári anyag, amely nem tartozik más levéltár illetékességi körébe.”

Az Ltv. 22. § (1) bekezdése értelmében „a közlevéltárban őrzött, az 1990. május 1-je után keletkezett, a keletkezés naptári évétől számított harminc éven túli, az 1990. május 2-a előtt keletkezett, a keletkezés naptári évétől számított tizenöt éven túli levéltári anyagban – a 24–25. §-okban foglalt kivételekkel –, továbbá időbeli korlátozás nélkül abban a levéltári anyagban, amelyet már nyilvánosságra hoztak, vagy amelynek tartalmát az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény szerint mindenki megismerheti, a kutatni kívánt téma megjelölését tartalmazó kérelemre bármely természetes személy ingyenesen kutathat, és a kutatásra kiadott levéltári anyagról saját költségén másolatot készíttethet.”

Az Ltv. 24. § (1) bekezdése kimondja, hogy „ha törvény másként nem rendelkezik, a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálozási évét követő harminc év után válik bárki számára kutathatóvá. A védelmi idő, ha a halálozás éve nem ismert, az érintett születéstől számított kilencven év, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év.”

Az Ltv. 24. § (2) bekezdése alapján „a védelmi idő lejártáig is kutatható az (1) bekezdésben meghatározott levéltári anyag, ha

a) a kutatás – a kérelmező [értsd: kutató] költségére – anonimizált másolattal is megvalósítható, vagy⁶

b) a kutatáshoz az érintett, vagy annak halálát követően bármely örököse, a Polgári Törvénykönyv szerinti hozzátartozója vagy bejegyzett élettársa a kutató kérésére

hozzájárult, vagy (...)

25. § A minősítő által meghatározott érvényességi idő lejártáig a minősített adatot vagy törvényben meghatározott egyéb más titkot tartalmazó levéltári anyagban csak a minősítő hozzájárulásával folytatható kutatás.

(2) Nem engedélyezhető a kutatás

a) a nemzetközi kötelezettségvállalás körében keletkezett, vagy külföldi szerv vagy személy által átadott iratokban a nemzetközi szerződésben, vagy az átadó által meghatározott ideig;

b) abban a köziratnak nem minősülő levéltári anyagban, amely az átadó szerv vagy természetes személy által meghatározott feltételek alapján még nem kutatható.

(3) Ha a levéltári anyag fizikai állapota miatt nem bocsátható a kérelmező [értsd: kutató] rendelkezésére, a közlevéltár – saját költségére – másolat készítésével teljesíti a kérelmet, ha a másolat készítése nem jár az eredeti levéltári anyag további megrongálódásának vagy megsemmisülésének veszélyével, vagy a szokványos másolatkészítési díj ötszörösét meghaladó költséggel. Az utóbbi esetben azonban, ha a kérelmező [értsd: kutató] a többletköltséget megfizeti, a közlevéltár köteles másolat készítésére.

⁶ Kiemelés tőlünk

IV.

Jogi érvelés

A „Jogerős Ítélet” Alaptörvény-ellenessége

A Jogerős Ítélet az Ltv. rendelkezéseinek értelmezésébe bocsátkozik, ugyanakkor az Alaptörvény egyértelműen rendelkezik arról, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét **elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban** értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az Ltv. az a jogszabály, amelyben a jogalkotó a „józan észnek és a közjónak” megfelelően az Ltv. 24. cikke megalkotásakor (illetőleg az Alaptörvény hatálybalépésekor történő változatlanul hagyásakor) ennek az elvárásnak megfelelően cselekedett.

Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésében hivatkozott „közjó” jelen esetben az ítéletek kutathatósága, illetőleg a kutató azon biztosítéka, hogy a kutatási kéréslapon kért – és anonimizáltan kapott anyag – azonos az általa kért irattal. A Kúriai Ítélet rendelkezései szerint – amelyen új eljárásában már a NAIH nem változtathat – épp e kötelezettségét nem tudja a Kérelmező teljesíteni. Az Alaptörvényben biztosított jog tehát: nem érvényesül és közvetlenül sérti a Kérelmezőt, mert a legmagasabb szintű jogszabály megtartását nem tudja garantálni.

A Kúriai Ítélet végleges döntésnek tekinthető az anonimizálás kérdésében, hiszen pontos instrukciókat ad a hatóságnak az új eljárására (amely a jelen panasz szempontjából nem releváns eljárási hibákra és a bíróság összegének újbóli mérlegelésre vonatkozik). Abban a kérdésben viszont, ahogy a Kúriai Ítélet az Ltv. 24.§ (2) bek. a) pontját értelmezi a h Hatóság már nem kap utasításokat, így e körben a döntés végleges.

A kutatás szabadsága kiemelt és védett alaptörvényi jog. Sérül abban az esetben, ha a Kúriai Ítélet szerint az anonimizálást a kutató „tudattartalma szerint” kell végrehajtani, és össze kell az anonimizáláskor kapcsolni a kéréslap adattartalmát a kiadott, szakember által kiadott, anonimizált ítélettel. Ez az elvárás (tulajdonképpen kötelezés) ugyanis egy bizonyos kutatási szakban már teljességgel lehetetlenné teszi a kutatást, mert – értelmezve a Kúriai Ítéletet – amennyiben a szakképzett levéltári alkalmazottban felmerül, hogy a kiadott kutatási anyag összekapcsolható a kutatásában szereplő természetes személlyel, a kutatást lehetetlenné kellene a Kérelmezőnek tenni. A levéltáros azonban sem a kutató „tudattartalmát”, sem korábbi kutatásait nem ismeri, és mérlegelési lehetősége sincs az Ltv. alapján, amennyiben a kutató jogszabályban biztosított jogánál fogva egy kutatási anyagot anonimizáltan kér, azt ki kell adnia.

A Kúria által meghatározott, jogi úton tehát támadhatatlan és az alperesi hatóság által a bírósági útmutatás alapján kötelezően követendő gyakorlat odavezet, hogy lehetetlenné válna a közlevéltárban az Ltv. 24.§ (2) bek. a) pontban szereplő feltételek teljesülése esetén az, hogy konkrét ügyhöz kapcsolódóan lehessen kutatást végezni. Ez azonban nem más, mint a tudományos kutatáshoz való jog korlátozása, amelynek biztosítása a Kérelmező kötelezettsége.

Számtalan, később tudományos publikációban is megjelent példa hozható fel, amikor egy konkrét per, egy konkrét személy jogi procedúráját elemzi a kutató. A Kúriai Ítélet iránymutatásai szerinti elvárások teljesítésével ez lehetetlenné válna. A kutatás szabadságának

lényege éppen abban rejlik, hogy amilyen mély kutatási szintig eljut a kutató, olyan szinten lehessen elvégeznie és később - a jogszabályoknak megfelelő módon- publikálnia a kutatását.

A fentiekben túl döntésében a Kúria teljesen figyelmen kívül hagyta, hogy a kutató szándékozó polgár a kérelmonapon saját magát „tudományos kutató”-nak definiálta. A Ltv. rendelkezései nem kívánják meg, hogy a Kérelmező ezt ellenőrizze, vagy ezt a nyilatkozatot a kutatónak bármilyen módon alá kellene támasztani. Épp az Alaptörvényben biztosított jog lényege, hogy a kutatás szabadsága és a kutatás „minősége” vagy várható sikere a garanciája annak, hogy a Kérelmezőnek el kell fogadnia a kutató „öndefinícióját”. Attól a pillanattól kezdődően, hogy a kutatásra megjelent személy okiratban „tudományos kutató” nevezi magát, munkája és kutatása tudományos kutatás, még akkor is, ha a jogszabályi rendelkezések folytán ez nem támogatói nyilatkozattal, hanem a kutatási anyag anonimizált másolattal történő kiadásával valósul meg. Az Ltv. rendelkezéseinek szűkítő értelmezése a gyakorlatban a kutatás szabadságának kúriai ítélettel történő korlátozása, és ezáltal alaptörvény-ellenes. A kutatás szabadságának biztosítása a Kérelmező jogszabályi kötelezettsége, másképp fogalmazva a korlátozással saját maga követné el az Alaptörvényben biztosított jogok megsértését.

A jelen ügyben a Kúria a jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesen és szűkítőleg vizsgálta az ügyet: kizárólag az Ltv. 24 § (2) a) megvalósíthatóságát vizsgálta, azt nem, hogy az Ltv. 25 § (2) pontosan meghatározza, hogy mely esetekben tagadható meg a kutatás – és az ítéletben szereplő indok nem szerepel köztük. Ezáltal a Kúriai Ítélet a jogbiztonságot is sérti, mert gyakorlatilag korlátozza a Kérelmezőt abban a jogában, hogy a kutatás szabadságának megvalósulásához hozzájáruljon. A Kúria helytelen és szűkítő jogértelmezésével korlátozza a Kérelmezőt egy olyan alaptörvényi jog gyakorlásának biztosításában, amely tekintetében a jogszabály határozza meg, hogy milyen kutatási anyagot milyen módon bocsásson a kutató rendelkezésére. A Kérelmező ugyanis csak azoknak az iratoknak a kiadását tagadhatná meg, amelyeket a 25. § (2) bekezdése felsorol, azaz: nem tudja a kutatás szabadságát biztosítani, ha megtagadná a jelen üggyhöz hasonló ügyekben a kutató kérését.

Összefoglalva a fentieket: nincs olyan mérlegelési joga a Kérelmezőnek, hogy megtagadja (az Ltv. 25. § (2) bekezdésében foglaltakon kívül) a kutatási anyagok 24. §. (2) bekezdés a) pontjában biztosított módján történő kiadását. A Kúriai Ítélet egyedi esetre vonatkozik, ugyanakkor olyan kötelezettséget határoz meg, amelynek betartásával a Kérelmező korlátozná a kutatási jog szabadságát annak ellenére, hogy közlevéltárként épp ennek a biztosítása a közfeladata. A Kúria ítélete ezáltal jogbizonytalanságot okoz, mert a Kérelmező nem tudja az Ltv. rendelkezéseit betartani, és egyben jogellenes, mivel Kérelmező nincs abban a helyzetben, hogy a kutató öndefinícióját felülvizsgálja.

Az Ltv. a kutatási anyagok kiadása tekintetében lex speciális az adatvédelmi jogszabályokhoz képest (ahogyan később is kifejtjük, az alkalmazandó adatvédelmi szabály a tagállamoknak eltérést enged a közérdekű archiválás esetén):

A büntetőügyekben - így a jelen ügy tárgyát képező kutatási anyag tekintetében is - peranyagokat a vádlott neve szerint tartották nyilván. A kutatás során pedig ennek megfelelően csak a peranyag főlajstromszáma és a név alapján lehetséges egy adott ügy megkeresése (másképp fogalmazva: ha a kutató csak az ügyszámot adja meg, akkor is észszerűen feltételezhető, hogy ismeri a nevet, hiszen éppen ez a kutatás tárgya). Összefoglalóan: a Kúriai Ítélet végrehajtása azzal jár, hogy a Kérelmező sem az Ltv. sem az Alaptörvény rendelkezéseit nem tudja betartani. Itt utalunk vissza a Kúria szűkítő értelmezésére, amely alapján egyáltalán

nem vizsgálta az Ltv. 25. cikkét, ami pont taxatíván azt határozza meg, hogy milyen kutatási anyag nem adható ki. Ha olyan kutatási iratot nem adna ki a Kérelmező, amely nincs felsorolva az Ltv. 25. cikkében, akkor közvetlenül sértené a kutató a kutatáshoz való jogát.

Egy ügy kutatása nem lehetséges a nevek ismerete nélkül, illetve abban az esetben, ha csak az ügyszám alapján kerülne (kerülhetne) sor az anonimizált kutatásra, akkor is vélelmezhető, hogy a kutató valamiképp tudatában van az ügyben szereplő személy(ek) neve ismeretének.

Az adatvédelmi vonatkozások tekintetben nem lehet elvonatkoztatni attól a ténytől, hogy a Kúriai Ítélet meghozatalakor a GDPR már alkalmazandó volt, és bár az eljárás idején még nem volt kötelezően alkalmazandó a Parlament és Tanács 679/2016 sz. Általános Adatvédelmi rendelete, a közlevéltárak⁷ jogai, feladatai és a személyes adatok védelmének kapcsolata tekintetében érvényes iránymutatásul szolgál, és jól szemlélteti azt a jogi érvelést, hogy a közérdekű archiválás (kérelmezett kötelezettsége) milyen módon kapcsolódik az esetlegesen kutatott természetes személy szabadságjogaihoz, így például az alábbiak szerint:

„Ha az adatkezelés közérdekből elvégzendő feladat végrehajtása vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlása érdekében szükséges, uniós vagy tagállami jog meghatározhatja és pontosan leírhatja azokat a feladatokat és célokat, amelyek tekintetében a további adatkezelés jogszerűnek és összeegyeztethetőnek tekintendő. A közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból folytatott további adatkezelést összeegyeztethető, jogszerű adatkezelési műveleteknek kell tekinteni.”⁸

„E rendelet alapján a személyes adatok közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból történő kezelésére az érintettek jogai és szabadságai tekintetében megfelelő garanciák vonatkoznak. Az említett garanciák biztosítják, hogy technikai és szervezési intézkedéseket hoztak különösen annak érdekében, hogy az adattakarékosság elve érvényesüljön. (...) A tagállamoknak megfelelő garanciákról kell rendelkezniük a személyes adatok közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból történő kezelése tekintetében. (...)”⁹

A fenti két preambulumpont is azt igazolja, hogy a közlevéltár, amennyiben betartja az Ltv. 2. § a) pont rendelkezéseit – tehát minimalizálta az adatkezelést és anonimizálta az ítéletet – az a GDPR szerint jogszerűnek tekinthető. A kutatás „tárgya” nyilvánvalóan nem anonimizálható, hiszen éppen az veszélyezteti a kutatás szabadságának érvényesülését és lehetetlenné teszi a Kérelmezőt a közfeladatai ellátásában. A Kúriai Ítélet erre vonatkozó rendelkezése tehát közvetlenül a Kérelmezőt sérti az Alaptörvény XX. cikke tekintetében.

A „kutatás szabadságára” vonatkozó jog részletes értelmezésére – ami jelen ügyben is releváns – eddig nem került sor. Határozott álláspontunk szerint, a Kérelmezőnek joga és (törvényi) kötelezettsége a kutatás szabadságának biztosítása.

Amennyiben a Kúriai Ítélet rendelkezéseit alkalmazni kell, a kutatás lehetetlenné válik, hisz egy büntetőügy valamely, életben lévő érintettje nevének ismeretében nem lehetne anonimizáltan sem kiadni az adott iratot, ha a kutató azt a kérelapon megjelöli. Ugyanakkor egy kutató esetében maga a kutatás tárgya egy bizonyos személynek a kutatása és később, a kutatás eredményeinek a kutató felelősségi körébe tartozó esetleges publikálása. A Kúria

⁷ A „közérdekű archiválás” kifejezés magyar fordítás feltehetően korrekcióra szorul, az angol nyelvű változat e „archiving purposes in the public interest” kifejezést használja, amit a helyesebb volna „közérdekű levéltári tevékenység”-ként fordítani. A német fordítás „im öffentlichen Interesse liegende Archivzwecke” is ezt az értelmezést erősíti. Az angol archive(s), a német Archiv szó helyes magyar fordítása levéltár, tehát az „archiving” fordítása „levéltározás”, míg az „Archivzweck”-é levéltári cél lenne. Az említettek alapján tehát éppen a közlevéltári tevékenységre kell a hivatkozott GDPR rendelkezést vonatkoztatni.

⁸ Preambulum 50. pont

⁹ Preambulum 53. pont

Ítéletének alkalmazása nyilvánvalóan a kutatás szabadságát sértő rendelkezés, hiszen a kutatás szabadságának biztosítása a közlevéltáraknak éppúgy joga, mint a fent idézett Ltv. rendelkezések alapján kötelezettsége is.

Meggyőződésünk, hogy a kutatás szabadságának védelme magában foglalja azt is, hogy a jog érvényesülése a kutatás alapjául szolgáló forrás – a jogalkotó által meghatározott garanciák betartása mellett, amely jelen esetben az Ltv. 24. § (2) a) pont – megismerése nélkül lehetetlen lenne. Amennyiben a Kúriai Ítélet vonatkozó részeit követi a Kérelmező, veszélybe kerül és ellehetetlenül a kutatás.

V.

Kérelem

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az előzőekben kifejtetteket összefoglalva indítványozom, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a Kúria tárgyban hozott ítélete az Alaptörvény X. cikk (1) és (2) és 24. cikk (2) bekezdésében biztosított jogunkat sérti, az Alaptörvény, továbbá a hivatkozott jogszabályirendelkezések téves értelmezésén alapul; és mindezekre tekintettel semmisítse meg azt.

Szíves eljárásukat megköszönve

Kelt Budapest, 2020. év február hónap 26. napján

Tisztelettel:

J. Colec
Budapest Főváros Levéltára
képviselésében

Mellékletek:

K1-K5

